

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR AAS „BTA BALTIC INSURANCE COMPANY“
GINČO NAGRINĖJIMO**

2020 m. liepos 29 d. Nr. V 2020/(21.27.E-2101)-242-310
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (X. X.) (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo pareiškėjas prašė išnagrinėti tarp jo ir AAS „BTA Baltic Insurance Company“, veikiančios Lietuvoje per įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2020 m. sausio 20 d. įvyko eismo įvykis, per kurį susidūrė pareiškėjo vairuojamas automobilis *BMW 520D XDRIVE* (valst. Nr. *(duomenys neskelbtini)*) ir Y. Y. vairuojamas automobilis *VOLVO XC90* (valst. Nr. *(duomenys neskelbtini)*), kurio valdytojų civilinę atsakomybę pagal transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį (toliau – TPVCAPD sutartis) yra apdraudęs draudikas. Vairuotojai užpildė eismo įvykio deklaraciją, joje atsakomybę už padarytą žalą prisiėmė automobilio *VOLVO XC90* vairuotojas.

2020 m. sausio 21 d. pareiškėjas kreipėsi į automobilio *VOLVO XC90* valdytojų civilinės atsakomybės draudiką dėl eismo įvykio metu padarytos žalos atlyginimo ir paprašė išmokėti draudimo išmoką. Pateikto pranešimo pagrindu draudikas pradėjo žalos administravimo procedūrą.

Pareiškėjas draudikui pateikė UAB „Krasta Auto Vilnius“ 2020 m. vasario 3 d. remonto pasiūlymą, kuriame nurodyta automobilio važiuoklės remonto darbų kaina be PVM – 8 060,34 Eur.

2020 m. vasario 5 d. draudikas kompiuterine programa *Audatex* parengė pareiškėjo automobilio žalos sąmatą, joje nurodyta pareiškėjo žala, atitinkanti automobilio remonto išlaidas, – 9 155,64 Eur (be PVM).

2020 m. vasario 6 d. draudikas informavo pareiškėją apie apskaičiuotą 9 155,64 Eur draudimo išmoką ir paprašė pateikti pareiškėjo banko sąskaitos duomenis tam, kad galėtų pervesti ją pareiškėjui. Gavęs banko sąskaitos duomenis, draudikas pervadė apskaičiuotą draudimo išmoką.

Gavęs draudimo išmoką pareiškėjas dėl nuostolių dydžio nustatymo kreipėsi į turto vertintoją *(duomenys neskelbtini)* (toliau – turto vertintojas). Šis apžiūrėjo pareiškėjo automobilį ir 2020 m. vasario 17 d. parengė Vertinimo ataskaitą Nr. *(duomenys neskelbtini)* (toliau – Vertinimo ataskaita): joje nurodyta 15 660,23 Eur (su PVM) automobilio remonto kaina, 16 600 Eur (su PVM) rinkos vertė iki apgadinimų ir 5 670 Eur (su PVM) likutinė vertė po apgadinimų. Taip pat nustatyta, kad pareiškėjo nuostoliai, apskaičiuoti pagal automobilio rinkos ir likutinės verčių skirtumą, yra 10 930 Eur. 2020 m. vasario 18 d. pareiškėjas pateikė Vertinimo ataskaitą draudikui ir paprašė perskaičiuoti draudimo išmoką.

Siekdamas nustatyti automobilio likutinę vertę, draudikas pateikė automobilio skelbimą į interneto aukcioną www.evgauto.lt. 2020 m. vasario 18 d. vykusio aukciono metu pasiūlyta automobilį nupirkti už 8 151 Eur.

2020 m. kovo 9 d. draudikas el. paštu pateikė pareiškėjui 2020 m. kovo 6 d. priimtą sprendimą, jame nurodė draudimo išmokos sumos nekeisiant.

2020 m. balandžio 2 d. pareiškėjas el. paštu pateikė draudikui pretenziją dėl priimto sprendimo. Pareiškėjas teigė, jog Vertinimo ataskaitoje automobilio remontas laikomas

netikslingu, o pareiškėjo nuostoliai, apskaičiuoti pagal automobilio rinkos ir likutinės verčių skirtumą, siekia 10 930 Eur. Pareiškėjas teigė, kad Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatyme (toliau – TPVCPDĮ) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintose Eismo įvykio metu padarytos žalos administravimo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklėse (2018 m. spalio 24 d. redakcija) (toliau – Taisyklės) nurodyta, kad turto vertintojo ataskaita yra tinkamas žalos dydžio įrodymas, todėl draudiko sprendimas nesivadovauti Vertinimo ataskaita yra nepagrįstas. Dargi, pareiškėjas nurodė, jog draudikas apie parduodamą automobilį aukcione paskelbė be jo sutikimo, be to, toks likutinės vertės apskaičiavimo metodas nėra nustatytas teisės aktuose. Pareiškėjas prašė peržiūrėti žalos bylą ir draudimo išmoką apskaičiuoti pagal Vertinimo ataskaitą.

2020 m. balandžio 27 d. atsakyme draudikas nurodė draudimo išmokos dydžio nekeisiantis, nes ji, draudiko ekspertų nuomone, yra apskaičiuota objektyviai, laikantis teisės aktų ir vadovaujantis teismų praktika. Draudikas teigė, kad Vertinimo ataskaita neturi didesnės įrodomosios vertės nei kiti žalos byloje surinkti duomenys ir yra tik vienas iš įrodymų, vertinamų sprendžiant dėl žalos dydžio. Draudikas teigė turįs nustatyti ne teorinę, o realią automobilio likučių vertę. Vertinimo ataskaita realios likučių vertės nepagrindžia, nes su Vertinimo ataskaita nėra pateiktų jokių automobilio likutinę vertę patvirtinančių dokumentų, o aukcione nustatyta likučių vertė (8 151 Eur) yra reali. Vadovaujantis Vertinimo ataskaitoje nurodyta rinkos verte (16 600 Eur) ir aukcione nustatyta likučių verte (atsižvelgus į jų skirtumą), pareiškėjo žala siektų 8 449 Eur, t. y. mažiau nei draudiko išmokėta draudimo išmoka, o tai patvirtina, kad išmokėtos draudimo išmokos pakanka pareiškėjo patirtai žalai atlyginti.

Pareiškėjas nesutiko su draudiko atsakymu į pretenziją, todėl kreipėsi į Lietuvos banką su prašymu išnagrinėti šalių ginčą ir rekomenduoti draudikui perskaičiuoti draudimo išmoką pagal Vertinimo ataskaitą, t. y. automobilio remontą laikyti ekonomiškai netikslingu ir išmokėti papildomą 1 773,36 Eur draudimo išmoką, apskaičiuotą iš Vertinimo ataskaitoje nurodytų automobilio rinkos ir likutinės verčių skirtumo (10 929 Eur) atėmus jau išmokėtą draudimo išmoką (9 155,64 Eur), taip pat atlyginti 150 Eur turto vertintojo samdymo išlaidų. Pareiškėjas nesutiko su draudiko teiginiu, kad žalos dydis buvo įvertintas teisingai ir objektyviai, ir nurodė, kad sąmatą rengęs draudiko ekspertas nesilaikė remonto technologijos reikalavimų. Anot pareiškėjo, automobilio variklio gaubtas ir priekinės durelės, kurios draudiko sąmatoje nurodytos kaip remontuotinos dalys, iš tikrųjų turi būti keičiamos, be to, draudikas sąmatoje nurodytą sumą nepagrįstai sumažino 1 000 Eur.

Kreipimesi pateikti ir pirmiau draudikui nurodyti nesutikimo su jo sprendimu motyvai, teigiama, kad draudiko pasirinktas likutinės vertės nustatymo metodas nėra nurodytas draudimo veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose, o turto vertintojas, apskaičiuodamas automobilio likutinę vertę, griežtai laikėsi Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu 2000 m. balandžio 17 d. Nr. 120 ir 2000 m. balandžio 14 d. Nr. 101 patvirtintos Kelių transporto priemonių vertinimo instrukcijos (toliau – Instrukcija) reikalavimų.

Be to, pareiškėjas teigė, kad paskelbdamas aukcione apie parduodamą automobilį draudikas pripažino, kad automobilio remontas yra ekonomiškai netikslingas, tačiau paliko galioti pirminį sprendimą ir draudimo išmokos neperskaičiavo. Pareiškėjo vertinimu, draudiko pozicija yra nenuosekli, nes iš pradžių jis teigė, kad automobilio remontas yra tikslingas, o Vertinimo ataskaita vadovautis nėra pagrindo, bet vėliau nurodė aukciono būdu nustatę automobilio likutinę vertę ir, atsižvelgęs į Vertinimo ataskaitoje nurodytą automobilio rinkos vertę, pakartotinai apskaičiavęs nuostolius (jie, draudiko teigimu, neviršijo išmokėtos draudimo išmokos).

Draudikas pateikė atsiliepimą į pareiškėjo kreipimąsi, jame iš esmės pakartojo 2020 m. balandžio 27 d. atsakyme nurodytus nesutikimo su pareiškėjo teiginiais motyvus. Draudikas paaiškino kompiuterine programa *Audatex* apskaičiavęs automobilio remonto išlaidas ir nustatęs, kad jos yra 9 155,64 Eur (be PVM). Draudiko teigimu, rengiant sąmatą buvo atsižvelgta ir į pareiškėjo pateiktą UAB „Krasta Auto Vilnius“ remonto pasiūlymą. Pareiškėjas su apskaičiuota automobilio remonto suma sutiko, todėl jam buvo išmokėta 9 155,64 Eur draudimo išmoka. Gavęs draudimo išmoką pareiškėjas pateikė Vertinimo ataskaitą, tačiau draudikas teigė nusprendęs ja nesivadovauti, nes Vertinimo ataskaita nėra pagrįsta jokiais dokumentais, patvirtinančiais 5 670 Eur automobilio likutinę vertę.

Draudikas nurodė akcentavęs pareiškėjui, jog svarbu nustatyti ne teorinę, o realią

liekanų vertę, ir, laikydamasis konfidencialumo reikalavimų (nepateikdamas transporto priemonės ar jos savininko identifikavimo duomenų), paskelbė aukcione apie parduodamą automobilį, aukcione pasiūlyta automobilio įsigijimo kaina – 8 151 Eur. Draudikas teigė, kad Vertinimo ataskaitoje nurodytos 16 600 Eur automobilio rinkos vertės ir aukcione nustatytos 8 151 Eur automobilio likučių vertės skirtumas, taigi, ir mokėtina draudimo išmoka, sudarytų 8 449 Eur, o tai yra mažiau, nei išmokėta 9 155,64 Eur draudimo išmoka. Todėl, jeigu būtų laikoma, jog automobilio remontas yra ekonomiškai netikslingas, draudikas netgi galėtų reikalauti gražinti 706,64 Eur draudimo išmokos (9 155,64 Eur – 8 449 Eur), tačiau to draudikas teigė nereikalavęs, nes siekė priimti kompromisinį sprendimą.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių pateiktus paaiškinimus ir atsikirtimus, taip pat į juos pagrindžiančius dokumentus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl draudimo išmokos, atlyginančios per 2020 m. sausio 20 d. įvykį automobiliui *BMW 520D XDRIVE* padarytą žalą, dydžio. Pareiškėjo įsitikinimu, draudikas turėjo vadovautis Vertinimo ataskaita, laikyti automobilio remontą ekonomiškai netikslingu ir išmokėti Vertinimo ataskaitoje nurodytą automobilio rinkos ir likutinės verčių skirtumą atitinkančią draudimo išmoką.

Dėl draudimo išmokos, atlyginančios per 2020 m. sausio 20 d. įvykį automobiliui BMW 520D XDRIVE padarytą žalą, dydžio

Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomasis draudimas reguliuojamas TPVCAPDĮ ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų (Taisyklių ir kt.) nuostatomis. TPVCAPDĮ 2 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad draudžiamasis eismo įvykis – eismo įvykis, kuriam įvykus pagal šį įstatymą turi būti išmokama draudimo išmoka, kuri 2 straipsnio 2 dalyje apibrėžiama kaip draudiko ar Biuro mokama nukentėjusiam trečiajam asmeniui pinigų suma arba kita sutarta išmokos mokėjimo forma, skirta žalai asmeniui, turtui ir (ar) neturtinei žalai atlyginti. Pagal TPVCAPDĮ 2 straipsnio 5 dalį, eismo įvykio žala laikoma per eismo įvykį padaryta žala nukentėjusio trečiojo asmens turtui, nukentėjusiam trečiajam asmeniui ir (ar) neturtinė žala arba žala, kuri atsirado vėliau kaip eismo įvykio padarinys, o pagal 2 straipsnio 23 dalį, žala nukentėjusio asmens turtui – nukentėjusio trečiojo asmens turtui padaryta žala, kurios dydis nustatomas įstatymų nustatyta tvarka.

Taisyklių 6 punkte įtvirtinta, kad per eismo įvykį padarytos žalos dydis ir nukentėjusiems tretiesiems asmenims mokėtinos draudimo išmokos dydis nustatomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, TPVCAPDĮ, kitų teisės aktų nuostatomis ir atsižvelgiant į eismo įvykio dalyvių kaltės laipsnį dėl eismo įvykio, draudimo įmonės, apdraudusios atsakingo už padarytą žalą asmens civilinę atsakomybę, ar Biuro įgaliotų asmenų (paskirtų ekspertų) ataskaitas ar išvadas dėl žalos, nukentėjusio trečiojo asmens, apdraustojo pateiktus dokumentus dėl žalos, eismo įvykio aplinkybių ir eismo įvykio dalyvių atsakomybės, kitų šiose Taisyklėse nurodytų asmenų pateiktus dokumentus, leidžiančius nustatyti eismo įvykio aplinkybes ir padarytos žalos dydį.

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta žalos dydžio nustatymo taisyklė: turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, o TPVCAPDĮ 17 straipsnyje nurodytais atvejais – Biuras, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį. Šią nuostatą iš esmės atkartoja ir Taisyklių 13 punktas, kuriame taip pat nustatyta, kad žalos dydis gali būti nustatomas vadovaujantis įmonės, kurioje remontuojamas sugadintas turtas, pateiktais šio turto remonto išlaidų skaičiavimais ir (ar) atsižvelgiant į įmonės, kuri turi teisę remontuoti sugadintą turtą, pateiktus šio turto remonto išlaidų skaičiavimus ar remonto išlaidų pagrindimo dokumentus, taip pat į nukentėjusio trečiojo asmens pateiktus žalos dydį įrodančius dokumentus.

Pagal Taisyklių 14 punktą, žalos dėl turto sunaikinimo dydis nustatomas pagal sunaikinto turto rinkos vertę iki sunaikinimo ir likutinę vertę po eismo įvykio. Turtas laikomas sunaikintu, kai jį remontuoti ekonomiškai netikslinga. Turtą remontuoti ekonomiškai

netikslinga, jeigu būtinos remonto išlaidos yra lygios 75 procentams turto rinkos vertės iki eismo įvykio arba didesnės.

Pagal Taisyklių 15 punktą, žalos dėl turto sugadinimo, kai jį remontuoti ekonomiškai tikslinga, atlyginimo dydis nustatomas pagal turėtas remonto išlaidas, būtinas atkurti sugadintą turtą ar jo dalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Jeigu nukentėjęs trečiasis asmuo turto neremontuoja, atlyginamos apskaičiuotos būtinos turto remonto išlaidos (be PVM) atkurti sugadintą turtą ar jo dalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Būtinas remonto išlaidas sudaro remonto darbų vertė, dažymo darbų vertė, keičiamų dalių vertė (nuvertinant dalis dėl nusidėvėjimo), dažymo medžiagų vertė ir papildomos išlaidos (transportavimo, saugojimo, techninės ekspertizės ir kitos išlaidos). Būtinos remonto išlaidos apskaičiuojamos pagal vidutinius darbų ir keičiamų dalių ir (ar) dalių įkainius, atitinkančius technologijos lygį, vadovaujantis rekomenduojamais laiko normatyvais.

Pažymėtina, kad draudikas, remdamasis Vertinimo ataskaitoje nurodytos automobilio rinkos vertės ir nustatytos remonto kainos santykiu, iš esmės sutiko, kad automobilio remontas vis dėlto yra ekonomiškai netikslingas (Taisyklių 14 punktą), todėl pareiškėjo kreipimosi argumentai, susiję su neteisingai apskaičiuota draudiko žalos sąmata, nevertinami.

Atsižvelgdamas į šalių pateiktus duomenis ir draudiko teiginius, jog Vertinimo ataskaitoje nustatytos automobilio rinkos vertės ir draudiko iniciatyva aukcione nustatytos likutinės vertės skirtumas (atitinkamai ir mokėtina draudimo išmoka) – 8 449 Eur – yra mažesnis nei pareiškėjui jau išmokėta 9 155,64 Eur draudimo išmoka (taigi, išmokėto draudimo išmokos pakanka pareiškėjo žalai atlyginti Taisyklių 14 punkte nustatyta tvarka), Lietuvos bankas vertina pareiškėjo teiginių dėl neva aukcione nustatytos neteisingos transporto priemonės likutinės vertės pagrįstumą. Šiuo atveju būtina nustatyti, ar draudikas pagrįstai rėmėsi aukciono būdu nustatyta transporto priemonės likutine verte ir laikė, kad išmokėta draudimo išmoka yra pakankama žalai atlyginti.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nei TPVCAPDĮ, nei Taisyklėse nėra nustatyta automobilio likutinės vertės nustatymo tvarka. Nė vienas iš šių teisės aktų, apibrėždamas žalos dydžio nustatymo taisykles, nepateikia nuorodos ir į pareiškėjo paminėtą Instrukciją, todėl nėra pagrindo laikyti, kad Instrukcijoje nurodyti likutinės vertės metodai yra vieninteliai, kuriuos draudimo bendrovės turi naudoti nustatydamos per eismo įvykį apgadinto turto likutinę vertę, ir būtent jie realiausiai atspindi tikrąją turto likučių vertę.

Svarbu pažymėti ir tai, jog Vertinimo ataskaita (ir joje pateikti duomenys) patys savaime yra ne vienintelis, o vienas iš žalos dydį padedančių nustatyti įrodymų, todėl tokio pobūdžio dokumentas vertinamas atsižvelgiant į visų turimų, tiek draudiko, tiek pareiškėjo pateiktų, įrodymų visumą. Nei TPVCAPDĮ, nei Taisyklėse nėra įtvirtintos draudiko pareigos vadovautis išimtinai nepriklausomų turto vertintojų parengtomis vertinimo ataskaitomis. Vertinimo ataskaitos buvimas savaime nesuteikia pagrindo laikyti jos aukštesnę už kitus nuostolių dydį pagrindžiančius dokumentus įrodomąją vertę turinčiu dokumentu, taigi, Vertinimo ataskaitoje nurodyta teorinė automobilio likutinė vertė, vertinant draudimo išmokos dydį, gali būti koreguojama atsižvelgiant į kitus automobilio likutinę vertę pagrindžiančius duomenis.

Akcentuotina, kad draudikas, suabejojęs Vertinimo ataskaitoje nurodyta automobilio likutine verte, ją vertino papildomai – interneto aukcione paskelbė apie parduodamą automobilį (nurodė automobilio techninius duomenis ir pateikė apgadinių nuotraukas). Aukcione už automobilį pasiūlyta didžiausia kaina siekė 8 151 Eur. Tai patvirtina draudiko pateikto aukcione pasiūlytas sumas patvirtinančio pranešimo iš interneto aukciono www.evgauto.lt kopija. Taigi, Vertinimo ataskaitoje pateiktą teorinio pobūdžio išvadą apie transporto priemonės likutinę vertę draudikas siekė nugincyti aukcione pasiūlyta automobilio įsigijimo kaina.

Pareiškėjas teigė, jog automobilio likutinės vertės nustatymas aukcione nėra įtvirtintas draudimą reglamentuojančiuose teisės aktuose (todėl draudiko gauti aukciono rezultatai negali būti pagrindas automobilio likutinei vertei apskaičiuoti), tačiau, kaip jau minėta, nei TPVCAPDĮ, nei Taisyklėse nėra įtvirtinta turto likutinės vertės nustatymo tvarka ar konkretūs metodai, taikytini skaičiuojant draudimo išmoką, kai žala atlyginama pagal TPVCAPD sutartį. Dėl šios priežasties nėra pagrindo laikyti, kad automobilio likutinės vertės nustatymas aukciono būdu yra negalimas, o Vertinimo ataskaitoje nurodyta automobilio likutinė vertė labiau atitinka tikrąją automobilio likučių kainą vien dėl to, kad yra apskaičiuota pagal Instrukciją.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, nagrinėdamas atvejį, kai automobilių likutinė vertė

buvo nustatyta pardavus automobilius aukcione, konstatavo, kad nors aukcionas iš esmės yra ne vertinimo, o pardavimo įrankis, vien tai nereiškia, kad pati savaime aukciono būdu parduoto turto kaina neatitinka tikrosios turto vertės. Atvirkščiai, normaliomis aplinkybėmis protingai disponuojant turtu būtent turto pardavimo kaina gali geriausiai identifikuoti realią daikto vertę. Be to, kasacinio teismo teisėjų kolegija akcentavo, kad, pagal Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo 5 straipsnio 2 dalį, turto arba verslo vertės nustatymo pagrindas yra nauda, kurią galima gauti turtą arba verslą protingai naudojant, plėtojant arba juo disponuojant (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 19 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e3K-3-81-1075/2018*). Lietuvos banko vertinimu, nepaisant to, kad nagrinėtoje byloje buvo vertinama situacija, kai automobilių likutinė vertė buvo nustatyta juos pardavus aukcione, o ne tik pateikus parduoti ir įvertinus pateiktus pasiūlymus, kasacinis teismas iš esmės sutiko su tuo, jog aukcionas yra tinkamas įrankis, padedantis nustatyti realią automobilio likučių kainą rinkoje.

Lietuvos banko vertinimu, draudiko pateikto aukciono rezultatai vertintini kaip labiau atspindintys realią situaciją rinkoje ir leidžiantys nustatyti objektyvią (o ne teorinę, kaip Vertinimo ataskaitoje) automobilio likutinę vertę, t. y. realią sumą, kurią pareiškėjas galėtų gauti pardavęs apgadintą automobilį rinkoje. Nesant kitų aukcione nustatytą likutinę vertę paneigiančių įrodymų, patikimai pagrindžiančių, kad automobilio likutinė vertė yra mažesnė, nėra pagrindo laikyti, kad aukciono metu nustatyta likučių kaina negalima vadovautis apskaičiuojant draudimo išmoką. Todėl konstatuotina, kad draudikas, gavęs Vertinimo ataskaitą ir įvertinęs joje nurodytus duomenis, pagrįstai nesivadovavo Vertinimo ataskaitoje nurodyta automobilio likutine verte ir, nustatęs ją aukciono būdu, informavo pareiškėją, kad dėl automobilio sunaikinimo mokėtina draudimo išmoka būtų mažesnė, nei buvo išmokėta.

Svarbu pažymėti, kad, apskaičiuodamas draudimo išmoką, transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudikas turi laikytis Civilinio kodekso 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo: turi būti siekiama, kad, išmokėjus draudimo išmoką, nukentėjęs asmuo būtų gražintas į iki žalos atsiradimo buvusią padėtį. Teisingas žalos atlyginimas reiškia tai, kad sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis, nes, nustačius mažesnę už tikruosius nuostolius žalos dydį, būtų iš dalies neapgintos nukentėjusio asmens teisės, o kai nustatomas žalos dydis viršija tikruosius nuostolius, nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėja skolininko sąskaita (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-44/2015*). Toks aiškinimas reiškia, kad draudikas neturi mokėti nukentėjusiajam jo tikruosius nuostolius viršijančios draudimo išmokos, o nukentėjęs trečiasis asmuo negali praturtėti draudiko sąskaita (gauti didesnės draudimo išmokos, nei užtenka, kad būtų atkurta iki eismo įvykio buvusi padėtis). Kitu atveju – būtų nesilaikoma transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimu siekiamų tikslų.

Bylos duomenys patvirtina, kad pareiškėjo automobilį rinkoje buvo galima parduoti už 8 151 Eur. Atsižvelgiant į tai, jog pareiškėjas prašė automobilio remontą laikyti ekonomiškai netikslingu ir draudikas su tuo iš esmės sutiko, pareiškėjo nuostoliai būtų laikomi visiškai atlygintais išmokėjus jam draudimo išmoką, atitinkančią automobilio rinkos vertės (šalių neginčijama automobilio rinkos vertė – 16 600 Eur) iki eismo įvykio ir likutinės vertės (8 151 Eur) skirtumą – 8 449 Eur (Taisyklių 14 punktą). Pinigų suma, kurią pareiškėjas gautų pardavęs automobilio likučius ir gavęs draudimo išmoką, tokiu atveju atitiktų visą automobilio rinkos vertę iki eismo įvykio: pareiškėjas būtų gražintas į iki eismo įvykio buvusią padėtį. Tokiu būdu būtų įgyvendintas teisingo žalos atlyginimo principas.

Atsižvelgdamas į tai, kad Vertinimo ataskaitoje nurodyta automobilio likutinė vertė iš esmės buvo paneigta draudiko pateiktais aukciono duomenimis, atitinkamai, vadovaujantis šalių neginčijama Vertinimo ataskaitoje nurodyta automobilio rinkos verte, Taisyklių 14 punkto pagrindu mokėtina 8 449 Eur draudimo išmoka būtų mažesnė, nei pareiškėjui jau išmokėta 9 155,64 Eur draudimo išmoka, Lietuvos bankas laiko, kad draudiko priimtas sprendimas nepažeidė pareiškėjo interesų, o išmokėjus draudimo išmoką buvo visiškai atkurta iki eismo įvykio buvusi padėtis.

Papildomai pažymėtina, kad draudikas nurodė galįs padėti realizuoti automobilio likučius aukcione ir po to, kai bus priimtas Lietuvos banko sprendimas dėl nagrinėjamo ginčo.

Dėl turto vertintojų samdymo išlaidų atlyginimo

Pareiškėjas Lietuvos banko prašė rekomenduoti draudikui atlyginti turto vertintojų samdymo išlaidas, kurios, kaip matyti iš pateikto kasos pajamų orderio, yra 150 Eur.

Vadovaujantis Civilinio kodekso 6.38 straipsnyje įtvirtintais prievolių vykdymo principais, prievolės turi būti vykdomos sąžiningai, tinkamai ir nustatytais terminais pagal įstatymų ar sutarties nurodymus, o kai tokių nurodymų nėra, – vadovaujantis protingumo kriterijais. Jeigu vienai iš šalių prievolės vykdymas kartu yra ir profesinė veikla, ši šalis turi vykdyti prievolę taip pat pagal tai profesinei veiklai taikomus reikalavimus. Kiekviena šalis turi atlikti savo pareigas kuo ekonomiškiau ir bendradarbiauti su kita šalimi (šalių pareiga kooperuotis).

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę pasamdyti turto vertintoją, kad šis nustatytų turtui padarytos žalos dydį, jeigu draudiko įgaliotas asmuo neatvyko apžiūrėti sugadinto turto per šio straipsnio 2 dalyje nustatytą 3 dienų terminą. Tokiu atveju atsakingas draudikas privalo atlyginti protingumo kriterijus atitinkančias nukentėjusio trečiojo asmens turėtas turto vertintojo samdymo išlaidas. TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje taip pat nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo.

Lietuvos bankas sutinka, kad įprastai, jeigu asmuo nusprendžia pasinaudoti TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta teise savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, draudikas neturi pareigos atlyginti dėl to patirtų išlaidų. Kita vertus, vadovaujantis minėtais prievolių vykdymo principais, Lietuvos banko nuomone, TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatos nereiškia, kad draudiko pareiga atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidas gali kilti besąlygiškai tik vieninteliu atveju – per nustatytą terminą neapžiūrėjus sugadinto turto. Manytina, kad nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidos nukentėjusiam trečiajam asmeniui turi būti atlyginamos tiek tuomet, kai draudikas neapžiūri sugadinto turto teisės aktuose nustatytais terminais, tiek tada, kai išlaidas nukentėjęs asmuo patiria įrodinėdamas žalos dydį, o draudikas, vadovaudamasis pateiktomis ekspertų išvadomis, perskaičiuoja draudimo išmoką ar pakeičia savo sprendimo pagrindą. Kitoks TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtintos nuostatos aiškinimas tam tikrais atvejais sudarytų sąlygas iškreipti transporto priemonių civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sistemos funkcionavimo pagrindus ir principus: galėtų susidaryti situacija, kai TPVCAPDĮ numatyta nukentėjusio trečiojo asmens teisė savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo virstų esmine teisingo nuostolių nustatymo sąlyga ir iš esmės eliminuotų draudiko atsakomybę už tinkamą savo prievolių vykdymą.

Iš bylos duomenų matyti, kad 2020 m. vasario 5 d. sąmatoje draudikas nustatė, jog pareiškėjo žala dėl apgadinto automobilio sudaro 9 155,64 Eur (be PVM), ir išmokėjo analogiško dydžio draudimo išmoką (automobilio remontas buvo laikomas ekonomiškai tikslingu). Pareiškėjas teiravosi draudiko dėl sąmatoje nurodytos 1 000 Eur išskaitos kilmės, tačiau dėl draudimo išmokos dydžio iš esmės nesiginčijo ir pateikė draudikui banko sąskaitos numerį, į nurodytą sąskaitą draudikas perveidė draudimo išmoką. Lietuvos bankas neturi duomenų, kad nuo 2020 m. vasario 6 d., kai draudikas informavo pareiškėją apie apskaičiuotą 9 155,64 Eur žalą, iki kreipimosi į turto vertintoją (Vertinimo ataskaita parengta 2020 m. vasario 17 d.) pareiškėjas būtų teikęs draudikui objektyvius nesutikimo su draudiko parengta žalos sąmata argumentus ir juos pagrindžiančius duomenis, prašęs perskaičiuoti žalą, įvertinti automobilio remonto ekonominį tikslingumą ar kt.

Atsižvelgiant į nustatytas faktines aplinkybes, negalima teigti, kad, nesutikdamas su draudiko apskaičiuotu žalos (draudimo išmokos) dydžiu, pareiškėjas pakankamai bendradarbiavo su draudiku, siekdamas realaus žalos dydžio nustatymo. Byloje nėra duomenų, kad, sužinojęs apie draudiko apskaičiuotą atlygintinos žalos (draudimo išmokos) dydį, pareiškėjas būtų kreipęsis į draudiką su prašymu perskaičiuoti draudimo išmoką ar pateikęs objektyvių duomenų, paneigiančių draudiko skaičiavimus. Be to, į turto vertintoją pareiškėjas kreipėsi apie tai neinformavęs draudiko, taigi, neišnaudojęs galimybės pirmiausia žalos dydį įrodyti be papildomų išlaidų.

Kita vertus, draudikas, gavęs Vertinimo ataskaitą, iš esmės sutiko, kad automobilio remontą galima laikyti ekonomiškai netikslingu, neginčijo joje nurodytos automobilio remonto kainos ir, apskaičiuodamas draudimo išmoką, kuri būtų mokama vadovaujantis Taisyklių 14 punktu, vadovavosi Vertinimo ataskaitoje nurodyta automobilio rinkos verte. Taigi, būtent Vertinimo ataskaita lėmė tai, kad draudikas pakartotinai įvertino automobilio remonto ekonominį tikslingumą ir sutiko, kad automobilio remontą galima laikyti ekonomiškai netikslingu.

Esant tokioms aplinkybėms, remiantis protingumo, teisingumo ir sąžiningumo principais, įvertinus abiejų šalių veiksmus žalos įrodinėjimo procese, pareiškėjo reikalavimas atlyginti turto vertintojo samdymo išlaidas tenkintinas iš dalies: draudikui rekomenduojama atlyginti pareiškėjui pusę (75 Eur) turto vertintojo samdymo išlaidų.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.2 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Iš dalies tenkinti pareiškėjo X. X. reikalavimus ir rekomenduoti draudikui atlyginti 75 Eur turto vertintojo samdymo išlaidas.

2. Įpareigoti draudiką per mėnesį nuo sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie sprendimo rezoliucinės dalies 1-ame punkte nurodytų rekomendacijų įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Draudikui neįvykdžius minėtų rekomendacijų, apie tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Mindaugas Šalčius